

ZDZISŁAW NOGA

Szlachta siewierska w XVI wieku

Problem szlachty siewierskiej, chociaż niezmiernie interesujący, nie został dotąd wyczerpująco opracowany. Polskie herbarze wspominają o szlachcie siewierskiej tylko marginalnie. Innej zaś literatury poświęconej biskupiemu księstwu jest niewiele – cała zatem wiedza o tamtejszych nobilach jest w historiografii oparta na wydrukowanej jeszcze w roku 1913 pracy Heleny Polaczkówny¹. Autorka ta poświęciła więcej uwagi statusowi prawnemu samego księstwa i szlachty oraz nobilitacjom siewierskim. Nie dała natomiast pełnej charakterystyki tamtejszych nobilów. Sporządziła wprawdzie tablicę pt. „Rozsiedlenie szlachty siewierskiej”, ale przy jej konstrukcji oparła się prawie wyłącznie na *Liber beneficiorum* Jana Długosza – dotyczy ona zatem stosunków piętnastowiecznych. Dlatego postanowiłem przyjrzeć się bliżej XVI-wiecznym nobilom z biskupiego księstwa.

Wspomniana Helena Polaczkówna, która sama pochodziła z Siewierza, zauważyła przy tym trafnie, że od momentu wykupu Siewierza przez biskupa Zbigniewa Oleśnickiego w roku 1443 stara szlachta rodowa zaczęła stamtąd emigrować, a na jej miejscu osiedlał się nowy, napływający głównie z Mazowsza chodackzki żywioł². I ten właśnie proces rozpoczął się w zasadzie w XVI wieku. W świetle przeprowadzonych przeze mnie badań osadniczych okazuje się jednak, że przemieszczali się tam przede wszystkim nie zawsze szlachetni z urodzenia mieszkańcy okolicznych terenów, tak od strony Śląska, jak i województwa krakowskiego oraz księstw oświęcimskiego i zatorskiego³. Obok analizy szlachty siewierskiej, jej związków rodzinnych i majątku, chciałbym tu również odpowiedzieć

¹ H. Polaczkówna, *Szlachta na Siewierzu biskupim w latach 1442–1790*, „Rocznik Heraldyczny” 1913, t. IV, s. 1–93; ostatnio ukazała się praca: *Siewierz, Czeladź, Koziegłowy. Studia i materiały z dziejów Siewierza i księstwa siewierskiego*, pod red. F. Kiryka, Katowice 1994.

² H. Polaczkówna, *op. cit.*, s. 24.

³ Zob.: *Słownik miejscowości księstwa siewierskiego*, oprac. Z. Noga, Katowice 1994.

na pytanie, czy powszechnie uznawane przez szlachtę za pejoratywne określenie „szlachta siewierska” było uzasadnione. O negatywnym znaczeniu tego zwrotu nie zdecydował zapewne sam fakt poddaństwa lennego względem biskupa krakowskiego, ale przede wszystkim stan majątkowy i pochodzenie siewierskich posesjonatów. Okazuje się bowiem, że skromna pozycja ekonomiczna szlachty siewierskiej obniżała się systematycznie przez cały wiek XVI. Jeszcze do roku 1519 istniał tam potężny jak na siewierskie stosunki kompleks dóbr kozięgłowskich, zanim Krystyn Kozięgłowski herbu Lis nie pozbył się go na rzecz biskupa Jana Konarskiego⁴. Od tego momentu nie było tam już nigdy fortun wielkich. Siedzieli natomiast w księstwie, chociaż ubodzy, potomkowie rodów starych, zamieszkujący te tereny od pokoleń. Do nich zaliczyć należy Gryfitów, Nowinów, Stamberków, Rogalów i Rogozów. Z czasem i te rodziny zostały zdominowane przez licznych przybyszów.

Zachowały się szczęśliwie odpisy z akt sądowych siewierskich, z lat 1454–1544⁵, które, wzbogacone głównie o zapiski w aktach officialiach, episcopaliach i protokołach z posiedzeń krakowskiej kapituły katedralnej (*Acta actorum Capituli*), pozwalają przyjrzeć się bliżej tej specyficznej grupie społecznej.

Zstępnymi osiadłego od dawna w ziemi siewierskiej rodu Gryfitów była w XVI w. rodzina Mirzowskich (zob. tablica 1), trzymająca wówczas nie istniejącą już obecnie wieś Mirzowice i pobliski Chruszczobród. Mikołaj Mirzowski, który prawdopodobnie doczekał jeszcze XVI stulecia, zostawił majątek synowi Franciszkowi, ten zaś miał z dwóch małżeństw 4 synów i 3 córki. Po jego śmierci (przed rokiem 1518) majątek ojcowski próbował skupić w swoich rękach syn Mikołaj Mirzowski⁶. Spłacał kolejno macochę i rodzeństwo. Podział majątku między potomstwo zdegradował jednak rodzinę materialnie. Miarą tej degradacji był fakt wydania Heleny Mirzowskiej, córki Mikołaja, za miejscowego młynarza. Nie podolał Mikołaj ustawicznym sądowym żądaniom spłat i pozbył się w końcu Chruszczobrodu i Mirzowic w roku 1528 na rzecz bogatego kuźnika Stanisława Podczaszego za sumę 935 florenów⁷. Upominał się jednak jeszcze w poprzednim roku u swoich szwagrów, braci Czeszowskich z Pieńczyc, o 100 florenów, jakie należały mu się z tej wsi po jego zmarłej matce Elenie. Pieniądzy zapewne od zadłużonych Czeszowskich nie wy dobył, ale kilka lat później, w roku 1534, nabył od nich za 7 miar sukna purpurowego, konia i 600 florenów części zarówno w Mysłowie, jak

⁴ Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej (dalej AKap.), dok. perg. 599.

⁵ Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (dalej BPAN), rkps 8814. Wypisy z ksiąg ziemskich siewierskich z lat 1454–1544 (dalej cyt.: Siew.).

⁶ BPAN, Siew., s. 6, 25–26, 39; F. Sikora, *Chruszczobród, Słownik Historyczno-Geograficzny Województwa Krakowskiego w Średniowieczu*, cz. I i cz. 2, z. 1–4, oprac. J. Kurtyka, J. Laberschek, Z. Leszczyńska-Skrętowa, F. Sikora, J. Wiśniewski, pod red. J. Wiśniewskiego, A. Gąsiorowskiego i F. Sikory, Wrocław–Kraków 1980–1993 (dalej cyt.: SHG), cz. I, z. 2, s. 378–379; Por.: W. Dworzaczek, *O badaniach genealogicznych nad dawną rodziną*, [w:] *Spółczesność staropolskie*, t. II, pod red. A. Wyczańskiego, Warszawa 1979, s. 180.

⁷ BPAN, Siew., s. 60.

i Koclinie⁸. Gospodarował zapewne na nowych włościach nieźle, skoro w roku 1544 mógł udzielić Jerzykowi Ujejskiemu 400 zł węgierskich pożyczki pod zastaw Bobrownik i Sączowa⁹. Po tej wzmiance jednak ślad po Mikołaju Mirzowskim i jego rodzinie zanika. Prawdopodobnie wynieśli się oni z księstwa albo podupadli materialnie, skoro nazwiska Mirzowskich używali bez niczyich protestów, o czym będzie jeszcze mowa, synowie wspomnianego już kuźnika Stanisława Podczasego.

Tabela 1

MIRZOWSCY HERBU GRYF W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Franciszek zm. 1515–1518

Mikołaj wzm. 1523–44	Jurek	Gabriel	Stanisław wzm. 1529	Katarzyna wzm. 1523	Elena wzm. 1524	Anna wzm. 1539
----------------------------	-------	---------	------------------------	------------------------	--------------------	-------------------

Uwaga: wzm. = wzmiankowany

Tabela 2

SIEMUŃSCY HERBU NOWINA W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Jan
x 1. Felicja
wzm. 1521
2. Anna
Ujejska,
wzm. 1536

Baltazar sędzia ziemski sie- wierski x Katarzyna	Malcher zm. przed 1533 x Katarzyna Michałkow- ska, 1521	Kasper ksiądz, zm. 1567	Zofia x Waniek Wroteń, 1536
--	---	-------------------------------	--------------------------------------

Jan (1526–1603)	Stanisław wzm. 1576–83	Piotr sędzia ziemski siewierski	Katarzyna	Malcher franciszkanin, zm. 1601
--------------------	------------------------------	---------------------------------------	-----------	---------------------------------------

Baltazar wzm. 1611	Zygmunt wzm. 1611	Wawrzyniec wzm. 1611
-----------------------	----------------------	-------------------------

Uwaga: x = małżonek, małżonka.

⁸ *Ibidem*, s. 47. 75.

⁹ *Ibidem*, s. 139

Bardziej rozgałęziony był w księstwie siewierskim w średniowieczu ród Nowinów. Wywodzili się z niego rodziny Siemuńskich, Ujejskich i Wojkowskich. Herbem Nowina pieczętowali się w XVI w. sędziowie ziemscy siewierscy. W początkach stulecia pełnił ten urząd Baltazar Siemuński, trzymający części w pięciu różnych wsiach, podobnie jak jego brat Malcher Siemuński, żonaty z Katarzyną, córką sędziego bytomskiego Tomka Bolcza Michałkowskiego. Po śmierci Baltazara Siemuńskiego wdowa Katarzyna wyszła powtórnie za mąż za Piotra Kozłowskiego, zaś 200 złp. należnej oprawy wypłacił jej szwagier, wówczas dziekan bytomski ksiądz Kasprze Siemuński.

Wiadomo dalej, że cały majątek po zmarłym księdzu Kasprze przypadł córce Malchera, Katarzynie, ta zaś sprzedała z kolei w roku 1541 ojcowiznę w Siemoni, Sączowie, Żychcicach i Korzystkach stryjowi Balcerowi Siemuńskiemu za 260 zł węgierskich. Balcer Siemuński skupił tym sposobem większość dóbr ojcowskich w swym ręku¹⁰. Jednak przed śmiercią znowu podzielił majątek pomiędzy trzech synów: Jana, Stanisława i Piotra, sędziego ziemskiego siewierskiego. Z nich Jan Siemuński dożył podeszłego wieku, a umierając w roku 1603 pozostawił synom Trzebiśławice. Stanisław siedział natomiast w Żychcicach, a tylko najmłodszy – Piotr – pozostał w Siemoni, trzymając jednocześnie dział we wsi Zagórze w powiecie proszowskim¹¹.

Licniejsza jeszcze była rodzina Ujejskich herbu Nowina. Zajmowali oni czasowo w XVI w. 11 różnych wsi lub ich części¹². Wspomnieć musimy o Mikołaju i Mateuszu, którzy kolejno pełnili urząd sędziego ziemskiego siewierskiego. Następne pokolenie liczyło już co najmniej 7 osób. Pozycją społeczną przodowali Jan Ujejski, syn Mikołaja i Franciszek, syn Mateusza. Obaj dzierżyli bowiem urząd sędziego ziemskiego siewierskiego¹³. Ale dobytkiem i zapobiegliwością wybijał się z nich Jerzyk Ujejski, który swój sukces majątkowy zawdzięczał w dużej mierze wójtostwu w Czeladzi. Przynosiło mu ono żywą gotówkę, mógł więc udzielać pożyczek pod zastaw. Wspomnę tylko, że wieś Małobądz przejął w roku 1544 za 620 florenów długu, a w roku następnym odstąpił ją mieszczaninowi krakowskiemu Janowi Wadzanowi za 1220 florenów¹⁴. U części Ujejskich żyjących w końcu XVI i początkach XVII w. kwestionował jednak szlachectwo W. Nekanda Trepka, twierdząc, że wraz z zakupem części Ujejsca przywłaszczyli sobie i nazwisko¹⁵.

¹⁰ *Ibidem*, s. 15, 29–39v, 67, 125v; Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (dalej AMetr.), Acta Visitationis Capituli, t. 15, s. 177.

¹¹ W. Nekanda Trepka, *Liber generationis plebaenorum*, wyd. W. Dworzaczek, Wrocław 1963 (dalej LCham.), nr 1834, przypis 4.

¹² Z. Noga, *Osadnictwo i stosunki własnościowe w księstwie siewierskim do 1790 roku*, [w:] *Siewierz, Czeladź, Koziegłowy*, s. 210–211; *Słownik miejscowości księstwa siewierskiego*, wg indeksu.

¹³ BPAN, Siew., s. 1v, 16: 17, 26. Archiwum parafialne w Wojkowicach Kościelnych. *Liber iurium et quorumis monimentorum tum inventarium ... ecclesiam parochialem in Wojkowice Kościelne ... per Casimirum Dobrakowski, parochum Woykowicensensem scriptum Anno 1697* (dalej IWoj.), s. 91; *Pamiętnik Sandomierski*, wyd. T. Ujazdowski, Warszawa 1829, s. 391.

¹⁴ BPAN, Siew., s. 141.

¹⁵ LCham., nr 2184.

Tabela 3

UJEJSCY HERBU NOWINA W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Mikołaj sędzia ziemski siewierski, zm. przed 1523				Mateusz sędzia ziemski siewierski	
Jan wzm. 1521–36 x Helena	Jerzyk wzm. 1521–45 x Katarzyna (wzm. 1539)	Stanisław wzm. 1521–37 x Anna Czeszowska	Anna x Jan Siemuński	Hieronim wzm. 1517–28	Franciszek zm. przed 1537 x Katarzyna Mirzowska
Anna x Malcher Paniowski	Mikołaj	Filip wzm. 1538–89			

Biedniejszą, boczną gałęzią Ujejskich byli Wojkowscy z Wojkowic Kościelnych. Pamięć o nich zachowała się dzięki procesom, jakie prowadziła ze swymi synami Konstancja Wojkowska po ponownym zamążpójściu w roku 1524¹⁶.

Tabela 4

WOJKOWSCY HERBU NOWINA W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Mikołaj zm. przed 1521 x Konstancja			
Jan wzm. 1521–1543	Mikołaj zm. przed 1541	Biernat wzm. 1527–1545	Dorota wzm. 1524, x Stanisław Dąbski

Do rodu Nowinów należała również rodzina Zagórskich z Samowa, ale wywodzili się oni z województwa krakowskiego, skąd ich przodek Józef Zagórski przeniósł się niegdyś do księstwa¹⁷. W pierwszych dziesiątkach XVI w. trzymał jeszcze Klimunt Zagórski działki we wsiach Samów i Psary oraz (od roku 1542), w Dąbiu i Malinowicach. Kondycja ekonomiczna jego krewnych była jeszcze gorsza. Miarą nędzy Zagórskich niech będzie 12 złp. wiana, które otrzymała od nich siostra, wydana w roku 1536 za miejscowego chłopca Macieja Włosaka¹⁸. Następne pokolenie Zagórskich spadło już definitywnie do grupy drobnej szlachty zagrodowej. Dokument z roku 1578 wspomina bowiem o Janie, Melchiorze, Mateuszu,

¹⁶ BPAN, Siew., s. 34v, 40v, 44v–45v, 46v, 52v, 61.

¹⁷ *Ibidem*, s. 16v, 34v, 35v, 44, 53; K. Niesiecki, *Herbarz polski*, wyd. J.N. Bobrowicz (dalej Nies.), t. 10, Lipsk 1846, s. 23.

¹⁸ BPAN, Siew., s. 85v.

Baltazarze i Zygmuncie Zagórskich, siedzących na swych działach w samym tylko Samowie, gdzie oprócz nich gnieździł się jeszcze Samowscy z Wierzbna i Samowscy z Wyrzchocin¹⁹.

Tabela 5

ZAGÓRSCY HERBU NOWINA W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Stanisław zm. 1521 x Anna							Mikołaj zm. przed 1524
Stanisław zm. przed 1523	Andrzej zm. przed 1538 x Konstancja Nowakowa	Mikołaj zm. przed 1543	Klimek zm. 1543 x Helena Sarnowska				Anna x 1. Urban Włosak x 2. Woj- ciech Kochan
Jarosław	Józef	Baltazar wzm. 1578	Mateusz wzm. 1578	Melchior wzm. 1578	Jan wzm. 1578	Zygmunt wzm. 1578	Jan x Zofia Sarnowska

Natomiast potomkowie dawnego rodu Stamberk używali w XVI w. przemienienie nazwisk Dąbski i Gołąski oraz sporadycznie Maliński, urobionych od wsi, w których siedzieli. Znamy ze źródeł Mikołaja Dąbskiego (Gołąskiego) z Dąbia, Gołąszy i Malinowic (zmarł przed rokiem 1524), którego żona Dorota Dąbska oddała swoje prawa do majątku w Dąbiu synom: Mikołajowi, Stanisławowi i Janowi Dąbskim²⁰. Najstarszy z nich Mikołaj siedział na części Dąbia i dziale w Sadowiu. Z małżeństwa z Anną, córką Piotra Kmity (o którym będzie jeszcze mowa), dochował się trzech synów: Mikołaja, Jana i Hieronima, którym po śmierci (przed rokiem 1542) przypadł do podziału skromny ojcowski majątek²¹. Drugi z braci Stanisław siedział w Dąbiu i na części wsi Góra, która wniosła mu w posagu żona Dorota z Wojkowskich. Obie te części przypadły po śmierci Stanisława jego jedynemu synowi Janowi²². Najmłodszy wreszcie Jan Dąbski (Gołąski) użytkował dział w Dąbiu służąc jednocześnie na dworze królowej Elżbiety (wdowy po Kazimierzu Jagiellończyku), która go wynagrodziła w roku 1505 nadaniem położonej koło Krakowa wsi Garlica Dolna. Kilkanaście lat później spotykamy go jako dziedzica części wsi: Malinowice, Gołąsza i Góra, a jego majątek należał wówczas do największych w księstwie siewierskim²³.

¹⁹ AMetr., Acta episcopalia (dalej Ep.), t. 31, s. 524.

²⁰ BPAN, Siew., s. 36v, 60v; AMetr., Ep., t. 31, s. 400v, 404v, 427v.

²¹ BPAN, Siew., s. 141.

²² *Ibidem*, s. 133v; Archiwum parafialne w Siemoni, Inventarium ecclesiae parochialis in Siemonia, spisany przez Franciszka Bernarda Petrycego, plebana w Siemoni w latach 1659–1684 (dalej ISiem), s. 20.

²³ AMetr., Ep., 341, 399v; Archiwum parafialne w Siemoni, ISiem., 38; Z. Leszczyńska-Skrętowa, *Garlica Górna* [w:] SHG, cz. I, z. 4, s. 709.

Wspomnieć jeszcze należy o córkach Mikołaja Dąbskiego, a siostrach wymienionych wyżej braci, Katarzynie i Zuzannie. Obie zostały uposażone ojcowskim majątkiem w Gołąszy i Malinowicach. Katarzyna siedziała tam ze swym mężem Adamem Sadowskim z Sadowia do śmierci (około roku 1540). Młodsza zaś Zuzanna poślubiła Macieja Małogoskiego, pisarza zamkowego z Siewierza²⁴. Popycja materialna Dąbskich nie była w XVI w. na tle innych posesjonatów siewierskich mała, skoro posiadali oni działki łącznie w pięciu wsiach. Jednak kolejnym generacjom przypadały do podziału coraz mniejsze części.

Mimo niewielkiego majątku przedstawiciele tej rodziny utrzymali się w księstwie do końca XVIII w., chociaż W. Nekanda Trepka kwestionował szlachectwo Dąbskich żyjących w okresie późniejszym na kuźnicy w Wojkowicach Kościelnych²⁵. Dąbscy nie mieli krewnych w Koronie ani później ich tam wśród znaczących osób nie spotykamy.

Tabela 6

DĄBSCY (GOŁĄSCY) HERBU STAMBERK W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Jan (Gołąski)	Mikołaj zm. przed 1524 x Dorota				
Jakub (Gołąski) zm. 1522	Mikołaj zm. przed 1542 x Anna c. Jana Kmity	Stanisław zm. 1541– 1545 x Dorota z Wojkow- skich	Jan wzm. 1525–1544 x Barbara	Katarzyna zm. przed 1540 x Adam Sarnowski	Zuzanna x Maciej Małogoski
Gabriel wzm. 1522–1544	Mikołaj wzm. 1582– 1585	Jan wzm. 1583– 1585	Hieronim wzm. 1583– 1585	Jan wzm. 1590	Katarzyna x Jan Grot- kowski

Herbem Pilawa pieczętowały się rodziny Myszkowskich z Myszkowic, Sadowskich i Ożarówskich²⁶. Pilawici żyli skromnie i nie osiągnęli w XVI w. ani większego majątku, ani nie dostąpili zaszczytu sprawowania urzędu. Obok siedzących od dawna w księstwie Myszkowskich pojawili się jeszcze trzej bracia: Jan, Joachim i Stanisław, piszący się również Myszkowscy, którzy nabyli około roku 1595 kuźnicę w Wojkowicach Kościelnych, a według Treпки byli synami niejakiego Świerka ze wsi Zachar na Śląsku²⁷.

²⁴ BPAN, Siew., s. 102v, 122.

²⁵ LCham., nr 324.

²⁶ BPAN, Siew., s. 52; A. Taylor, *Rolicze z Trojanowych Rożyc Rożycy*, Poznań 1936, s. 36.

²⁷ LCham., nr 1239,1464.

Natomiast z dawnego rodu Rogożów pozostała pod rządami biskupa – księcia siewierskiego rodzina Rogojskich herbu Strzemię. Jan Rogojski trzymał wsie Rogoźnik i Gawszyce i cieszył się sporym poważaniem, skoro w roku 1528 ożenił swego syna, także Jana, z Zofią, córką sędziego bytomskiego Tomka Bolcza Michałkowskiego²⁸. Z okazji tego ślubu sporządzono umowę. Ojciec zobowiązał się w niej oddać synowi obie wspomniane wsie, pod warunkiem, że ten zapisze na nich żonie 200 florenów i spłaci braci Krzysztofa i Mikołaja Rogojskich również sumą 200 florenów. Najstarszy z braci wypełnił te warunki i trzymał ojcowską dziedzinę, o Krzysztofie i Mikołaju źródła milczą. Po śmierci pierwszej żony ożenił się powtórnie Jan Rogojski około roku 1538 z Jadwigą, córką Jerzyka Blachy i Heleny Ożorowskiej. Z obu tych małżeństw dochował się aż siedmiu synów: Jana, Mateusza, Stanisława, Grzegorza, Wacława, Kaspra i Walentego. I kiedy sędziwy Jan mając już 93 lata zamknął w roku 1577 oczy, obie jego wsie podzielili bracia między siebie na drobne części²⁹. W początkach XVII w. działą trzech braci w Rogoźniku wykupił teść najstarszego z nich, Jana, Wojciech Różycki herbu Rola, kalwin wywodzący się ze Śląska, który parał się także literaturą i pozostawił po sobie interesującą spuściznę pisarską, przydatną także do badań nad historią księstwa siewierskiego w XVII w.³⁰

Tabela 7

ROGÓJSCY HERBU STRZEMIĘ W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Jan (1483–1577) x Jadwiga						
Jan x 1. Jadwiga Michałowska (1528) x 2. Jadwiga (1538)	Krzysztof wzm. 1528– 29	Mikołaj wzm. 1528–29	Agnieszka wzm. 1577			
Jan wzm. 1577	Mateusz wzm. 1577	Stanisław wzm. 1577	Grzegorz wzm. 1577	Wacław wzm. 1577	Kasper zm. 1626	Walenty wzm. 1577
					Jan wzm. 1612	

Pozostała szlachta siewierska była w XVI w. uboga i często zaciągała pożyczki pod zastaw. Jako przykład może służyć siedząca na jednej wiosce Twardowice rodzina Twardowskich herbu Rogala.

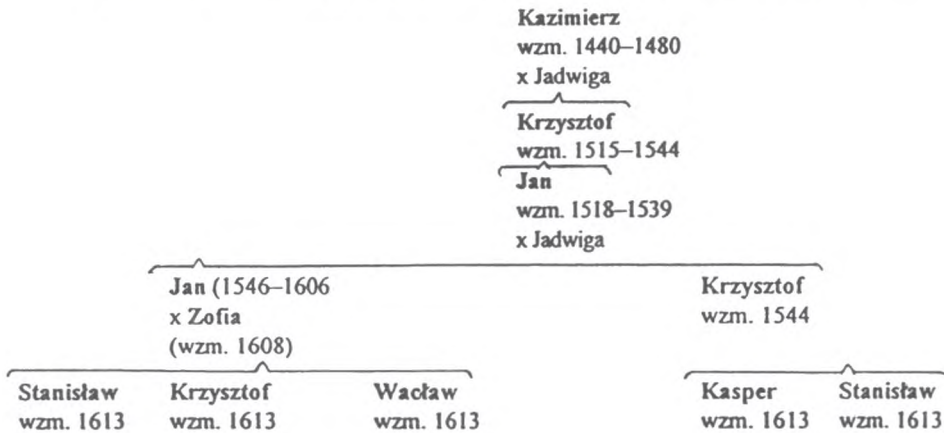
²⁸ BPAN, Siew., s. 52.

²⁹ Wiek Jana Rogojskiego znamy z kroniki spisanej przez proboszcza w Siemoni Franciszka Bernarda Petrycego, który odnotował treść epitafiów, jakie wówczas, tj. w XVII w., w kościele jeszce się znajdowały, Archiwum parafialne w Siemoni, ISiem., s. 100.

³⁰ Biblioteka Narodowa w Warszawie, S. Różycki, Peni synopticum histori - gramatico - politicum..., sygn. BOZ 1162; A. Taylor, *op. cit.*, s. 38.

Tabela 8

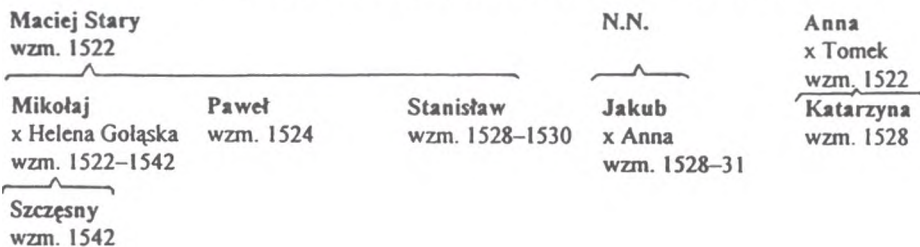
TWARDOWCY HERBU ROGALA W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI. W.

Jeszcze trudniejsze było położenie siedzących uporczywie na swych spłachetkach we wsi Strzyżowice Marszów, którzy wiedli żywot szlachty zagrodowej, udziału w życiu politycznym nie brali, ani nie sprawowali urzędów, stąd źródła XVI-wieczne wspominają o nich niewiele. Natomiast cytowana kronika Petrycego przedstawia dosyć dokładnie majątek Marszów w połowie następnego stulecia. Na połowie wsi siedziało wtedy siedmiu Marszów z rodzinami. Warto tu dodać, że w roku 1790 wylegitymowali się oni ze szlachectwa przed polską komisją sejmową, podając jako swój herb Nogę. Takiego herbu nie wymienia wprawdzie w swojej ostatniej pracy Józef Szymański, ale mimo to źródła wskazują, że rodzina Marszów mieszkała w Strzyżowicach przez kilkaset lat, aż do 1863 roku³¹.

Tabela 9

MARSZOWIE W ZIEMI SIEWIERSKIEJ W XVI W.

Wśród pozostałych posesjonatów siewierskich można wyróżnić kilka grup. Pierwsza i najliczniejsza stanowiła napływowa szlachta z sąsiednich ziem, następną urzędnicy biskupi, którzy z czasem nabywali tu dobra, kolejną wreszcie – kuź-

³¹ BPAN, Siew., s. 22v, 38v, 64v, 66v, 103, 136; Archiwum parafialne w Siemoni, ISiem., s. 62–63; T. Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej*, R. 3, Poznań 1881, s. 126–128; zob.: J. Szymański, *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1993.

nicy i w końcu mieszczenie. Spośród szlacheckich przybyszów wymienimy Floriana Chrzastowskiego z Zaleszan koło Sandomierza, syna kasztelana chełmskiego Mikołaja Chrzastowskiego. Florian Chrzastowski po podziale majątku rodzowego z braćmi Janem i Mikołajem dostał u schyłku XV stulecia m.in. trzy wsie w księstwie siewierskim – Dobieszowice, Pyrzowice i Tapkowice³². Ale nie utrzymał się tam długo, skoro wkrótce dziedzicem wspomnianych wsi był Hynek Bruntalski (1533 r.), który również nie zagrzał tam długo miejsca³³.

Do bardziej znanych należy zaliczyć rodzinę Jarockich herbu Rawa, która znalazła się w księstwie przypadkiem. Mianowicie w roku 1502 król Aleksander Jagiellończyk oddał za długi trzy wsie: położone w Koronie Siedlec i Kliomontów oraz leżącą już w księstwie siewierskim Pogonię, swemu dworzaninowi Stanisławowi Jarockiemu, późniejszemu marszałkowi nadwornemu. Po śmierci marszałka w roku 1515 wspomniane wsie przejęli synowie: Wilhelm (kanonik krakowski) i Jerzy, ale pozbyli się ich w 1528 roku³⁴. Natomiast w księstwie siewierskim pojawiła się inna, pochodząca ze Śląska rodzina Jarockich. Jej przedstawiciel, który trzymał również sołectwo w Pogonii, nabył od Bruntalskiego w roku 1533 trzy wspomniane już wsie: Dobieszowice, Pyrzowice i Tapkowice. Jaroccy z tej rodziny utrzymali się w księstwie do końca XVIII w.³⁵

Nie wiadomo, jakim sposobem wszedł w posiadanie wsi Dziewki (1568) pisarz ziemski krakowski i poseł sejmowy Jan Kmita herbu Szreniawa z Sasinowej Woli koło Włoszczowej. Jego córka Anna poślubiła Mikołaja Dąbskiego, ale prawdopodobnie owdowiała i wyszła powtórnie za mąż, skoro w roku 1594 figuruje w źródłach jako właścicielka wsi Dziewki jakaś Anna Żeromska i jest to, jak można trafnie przypuszczać, ta sama osoba³⁶.

W XVI wieku widoczna staje się penetracja szlachty oświęcimsko-zatorskiej w ziemi siewierskiej. Ze znacniejszych przybyszów odnotować należy dziedzica wsi Małobądz Sebastiana Palczowskiego, sędziego ziemskiego zatorskiego, oraz spokrewnionego z nim właściciela Sadowia Zygmunta Palczowskiego, burgrabiego krakowskiego i działacza reformacyjnego³⁷. Przez małżeństwo z córką Sebastiana Palczowskiego w posiadanie wsi Sadowie wszedł w końcu XVI w. podstarości zatorski Jan Frydrychowski³⁸.

³² *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. 2, wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1905, nr 306.

³³ BPAN, Siew., s. 72.

³⁴ W. Budka, *Papiernia Minorów w Sielcu. Kartka z przeszłości Sosnowca*, „Studia Historyczne” R. 10, z. 3–4, s. 101–117; Z. Spieralski, *Jarocki Stanisław h. Rawicz*, PSB, t. X, s. 634.

³⁵ BPAN, Siew., s. 79; *Słownik miejscowości księstwa siewierskiego*, s. 99, 109.

³⁶ W. Budka, *Kmita Jan*, PSB, t. XII, s. 92; AMetr., Ep., t. 32, s. 250v.

³⁷ K. Bibrzycki, *Palczowski (Palczewski) Zygmunt*, PSB, t. XXV, s. 64–65.

³⁸ AMetr., Ep., t. 31, s. 393, 455; Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (dalej Ossol.) rkps 93, s. 5v; *Urzednicy województwa krakowskiego. Spisy*. Opracowali S. Cynarski i A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1990, nr 734; Por.: Nies., t. 7, s. 240; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. 1–17, Warszawa 1899–1913 (dalej Bon.), t. 5, s. 327; LCham., nr 218, przypis 1.

Także poprzez małżeństwa zmieniali się często dziedzice poszczególnych części Wojkowic Kościelnych. W latach dwudziestych XVI w. ze wspomnianą już wdową Konstancją Wojkowską ożenił się Stanisław Grot herbu Rawicz z Przyłęka w ziemi lełowskiej, a jego potomstwo przetrwało w księstwie siewierskim do końca XVIII w. Drobnym majątkiem posiadali też w Wojkowicach Kościelnych Wyleżyńscy herbu Trzaska z ziemi wieluńskiej i Bujakowscy, a w drugiej połowie XVI w. osiedlił się tam jeszcze Jakub Rzuchowski³⁹.

Udało się również wychwycić źródłowo grupę posesjonatów siewierskich, wywodzących się z urzędników biskupa krakowskiego. Ich obecność wiąże się bezpośrednio ze zmianą statusu prawnego Siewierza w roku 1443. Już u schyłku XV w. trzymał mianowicie wsie Będusz i Żeliszawice biskupi starosta lipowiecki Jan Iwan Karniński herbu Wieniawa, pochodzący z podkrakowskich Aleksandrowic, a piszący się z Karmina (w pow. kościańskim), ojciec późniejszego znanego działacza kalwińskiego Stanisława Iwana Karnińskiego⁴⁰. Ale jeszcze w 1534 r. odstąpił on za 820 złp. obie wsie swemu zięciowi Stanisławowi Rambieskiemu (Rębieskiemu), mężowi Halszki. Ów Stanisław Rambieski był właścicielem Kleszczowa, wsi sąsiadującej z Aleksandrowicami. Po nim zaś odziedziczył Będusz i Żeliszawice syn Wawrzyniec Rambieski, kupiec i rajca krakowski (zmarł w roku 1570)⁴¹. Obecność obu rodzin w Siewierzu – Karnińskich i Rambieskich – miała jednak odmienny charakter, jako że posiadały one również inne, położone poza księstwem dobra i interesy (zwłaszcza Wawrzyniec Rębieski, obywatel miasta Krakowa, który oprócz zajęć prawniczych uprawiał jeszcze handel węgierski), więc zapewne na stałe ani Karnińscy, ani Rębiescy tam nie przebywali, chociaż Rębiescy utrzymali tam dobra ziemskie do początku XVII w.⁴²

Źródła wspominają o Annie Rębieskiej, zapewne wnuczce Wawrzyńca, która pod koniec wieku XVI poślubiła jednego z biskupich urzędników – pisarza grodzkiego siewierskiego Walentego Tymińskiego, według Trepki plebejusza, syna pogranicznego handlarza wołami oraz siostrzeńca Wojciecha Rudnickiego, kodyfikatora prawa siewierskiego, wnosząc mu w posagu działki w Będuszu i Żeliszawicach⁴³.

³⁹ AKap., dok. perg. 867 (771a); BPAN, Siew., s. 45, 120, 135v, 142v; AMetr., Ep., t. 18, s. 6. t. 30, s. 394; *Ibidem*, Acta Officialia (dalej Of.), t. 102, s. 1158, t.111, s.1124; t. 115, s. 239, t.117, s. 1243, t. 119, s 73; Por.: Bon., t. 7, s. 119, H. Polaczówna, *op. cit.*, s. 26; Rodzina Rzuchowskich siedziała w tym czasie w województwie sandomierskim i sieradzkim: B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego*, t. 2, wyd. K.J. Turowski, Kraków 1858, s. 565, 570; Nies., t. 7, s. 225.

⁴⁰ BPAN, Siew., s. 30v. 46v. 70, 76v; F. Sikora, *Aleksandrowice*, SHG, cz. I, z. 1, s. 6; Z. Noga, *Osadnictwo i stosunki własnościowe w XVI-XVIII wieku*, [w:] *Osadnictwo i krajobraz od schyłku średniowiecza po współczesność*, pod red. Z. Nogi, Natura i Kultura w Krajobrazie Jury, t. 5. Kraków 1997, s. 37.

⁴¹ *Kleszczów*, SHG, cz. II, z. 3, s. 518–520; H. Kowalska, *Karniński Stanisław*, PSB, t. XII, s. 70–72; J. Bieniarsówna, *Rambieski Wawrzyniec*, PSB, t. XXX, s. 541.

⁴² Ossol., rkps 93, s. 21v.

⁴³ LCham., nr 2137.

Inni słudzy biskupi wchodzili w posiadanie ziemi w księstwie bądź drogą kupną, bądź małżeństw z miejscowymi szlacciankami. I tak biskupi podstarości siewierski Sebastian Nieszkowski, zdaniem Trepki syn karczmarza Sowy, kupił od Zygmunta Palczowskiego wieś Sadowie i Zawadę. Odziedziczył je po nim syn Stanisław Nieszkowski. Ale w roku 1617 pozbył się swych włości na rzecz śląskiego szlaccica, protestanta Wojciecha Różyckiego i nie pojawił się więcej w źródłach, szukając być może szczęścia w Koronie⁴⁴. Za ledwie kilka lat posiadał położone nieopodal Siewierza Boguchwałowice starosta biskupi lipowiecki Jakub Śladdkowski⁴⁵. Najbardziej jednak jaskrawy przypadek przejmowania dóbr przez urzędników biskupich wiąże się z osobą starosty siewierskiego, wywodzącego się z Wielkopolski Jakuba Molskiego, któremu biskup Franciszek Krasieński nadał odebraną uprzednio Minorowi wieś Pogonia, o czym jeszcze będzie mowa⁴⁶.

Urzędnicy biskupi lub osoby dla kurii zasłużone miały niewątpliwie ułatwiony awans w księstwie, ale nie otrzymywały dóbr od książąt siewierskich w dziedziczne posiadanie. Jedynym znanym mi wyjątkiem było nadanie w roku 1593 Annie z Radułowic, wdowie po Marcinie Bleszyńskim i jej synowi Stanisławowi Bleszyńskiemu położonej w centrum włości biskupich nieopodal Kozieglów kuźnicy Kamienica. Bleszyńscy jeszcze w roku 1537 obronili swe szlaccstwo na podstawie zeznania ośmiu świadków. Protoplasta wywodzącej się z Kamienicy linii Bleszyńskich był bratankiem nieżyjącego już wówczas wielkorządcy krakowskiego Macieja Bleszyńskiego (zmarł w roku 1567). W połowie XVII w. doszło do sporu między siedzącymi w Kamienicy już wtedy od czterech pokoleń Bleszyńskimi a biskupem – Bleszyńscy twierdzili, że posiadają kuźnicę i połowę wsi Kamienica prawem dziedzicznym, gdyż w końcu XVI w. odstąpili w zamian biskupowi osadę Bleszno w Koronie⁴⁷.

Także inni kuźnicy, których kondycja społeczna była nieporównywalna do Bleszyńskich, aspirowali do szlaccstwa siewierskiego i nie było to wcale zjawiskiem rzadkim, skoro zwrócił na nie uwagę już Walerian Nekanda Trepka: „A zwyczaj już wzięli ci kowale, że z kuźnice spanoszy się każdy”⁴⁸. Jednym z nich był Stanisław Podczaszy, który w roku 1528 wykupił od wspomnianego Mikołaja Mirzowskiego wsie Mirzowice i Chruszczobród. Mimo to tytułowano go w źródłach aż do roku 1540 konsekwentnie „robotnym”, potem zaś do śmierci (zmarł około roku 1574) na przemian „szlaccetnym” i „robotnym”. Szlaccstwa

⁴⁴ AMetr., Ep., t. 31, s. 427; LCham., nr 1745; Taylor, *op. cit.*, s. 37–44. BPAN, Siew., s. 87v, 143v.

⁴⁵ BPAN, Siew., s. 87v, 143v.

⁴⁶ AKap., Liber Privilegiorum (dalej Lib. Priv., t. 7, cz.1, s. 138,166: Acta actorum capituli, t. 6, s. 267v; AMetr., Ep., t. 30, s. 4; Molscy wywodzili się z Wielkopolski: Nies., t. 6, s. 454.

⁴⁷ AKap., Acta actorum, t. 8, s. 591, Inwentarz dóbr biskupstwa krakowskiego z 1668 roku (dalej IDBK 1668), s. 219; Ossol., rkps 13 304 III, s. 88; F. Leśniak, *Wielkorządcy krakowscy XVI-XVIII wieku. Gospodarze zamku krakowskiego i majątku wielkorządcowego*, Kraków 1996, s. 67–71.

⁴⁸ LCham., nr 539.

w tytulaturze jego synów nikt już jednak nie kwestionował i występują oni w źródłach zawsze jako „szlachetni”. Z nich Sebastian Podczaszy został proboszczem w Chruszczobrodzie, gdzie rodzina miała prawo patronatu miejscowego kościoła, zaś Jan odziedziczył ojcowski majątek. Przejął także od poprzednich właścicieli nazwisko. Początkowo występował jako Jan Podczaszy *dictus* Mirzowski, a od roku 1576 coraz częściej pisał się Jan Mirzowski. Nie pozostawił męskiego następcy, zaś jego jedyna córka Zofia wniosła w posagu cały majątek podsędkowi siewierskiemu Waclawowi Myszkowskiemu, którego zresztą podejrzewał o plebejskie pochodzenie W. Nekanda Treпка⁴⁹.

Niejaki Mikołasz z Porąbki, również kuźnik, systematycznie pożyczal pieniądze pod zastaw dziedzicom Mysłowa, braciom Czeszowskim, by wreszcie w roku 1542 nabyć od nich dział w tej wsi. Jego potomkowie urobili sobie nazwisko Porębski i mieszkali w księstwie siewierskim do końca jego istnienia. Natomiast wysadzeni z dóbr siewierskich Czeszowscy osiedlili się w Grabiu Górnym w powiecie czchowskim⁵⁰.

Przypuszczać wolno, że przypadków przejmowania dóbr od wiecznie zadłużonej szlachty siewierskiej przez licznych tamtejszych kuźników było więcej, jednak z powodu praktykowanego zwyczaju przejmowania nazwisk dawnych właścicieli oraz ubożego zasobu źródłowego nie udało mi się ich wychwycić.

Kolejną grupę wśród posesjonatów siewierskich stanowili mieszczanie. Wiadomo, że w latach 1528–29 złotnik krakowski Hieronim Brenner wykupił od wspomnianych Jarockich wieś Pogonia oraz położony w pobliżu, chociaż już w województwie krakowskim Siedlec. Śladem jego starań o te dobra i inwestycji w księstwie jest poświadczony źródłowo utworzenie stawów i sadzawek nad Czarną Przemszą. Po jego śmierci (zmarł przed rokiem 1544) majątek przeszedł na Jana Brennera (*nobilis et famatus*) oraz córki: Urszulę Ossowską i młodszą Annę⁵¹.

Anna stała się powodem skandalu, gdyż porwał ją i poślubił, najwidoczniej wbrew woli rodziny, Walenty Klajner, rzeźnik z Tarnowskich Gór i przedsiębiorca górniczy, obywatel i rajca miasta Kazimierza. Barwna ta postać była przez całe życie uwikłana w niekończące się procesy. Walenty Klajner zdołał wydziedziczyć szwagra i sam objął Pogonię. Od tego momentu rozpoczął starania o szlachectwo. W roku 1554 uwolnił się spod prawa miasta Kazimierza, zaczął występować jako

⁴⁹ F. Sikora, *Chruszczobród*, SHG, cz. 1, z. 2, s. 378–379; BPAN, Siew., s. 56, 60, 124, 151; AMetr., Ep., t. 21, s. 274v; Of., t. 11, s. 314, t. 112, s. 1109, t. 117, s. 1431, t. 121, s. 635, t. 142, s. 3, t. 147, s. 1315, t. 148, s. 639, t. 170, s. 291; Biblioteka Kórnicka, rkps II 459, bez pag.; LCham., nr 1329; Por.: W. Dworzaczek, *Genealogia*, Warszawa 1959, s. 29–30; U. Zgorzelska, *Szlachta w terminologii źródeł górnośląskich od XIV do XVI wieku*, [w:] *Spółczesność Polski średniowiecznej*, t. III, pod red. S.K. Kuczyńskiego, Warszawa 1985, s. 279–303.

⁵⁰ BPAN, Siew., s. 111, 115; AMetr., Ep., t. 30, s. 357v, Of., t. 165, s. 903; AKap., IDBK 1668, s. 186; *Materiały do Słownika Historyczno-Geograficznego Województwa Krakowskiego w Dobie Sejmu Czteroletniego*, z. 2, opr. K. Buczek i in., Kraków 1960, s. 194.; Bon., t. 3, s. 212.

⁵¹ W. Budka, *op. cit.*, s. 101–107.

nobilis i używać podwójnego nazwiska Klajner-Minor, aż wreszcie w roku 1570 przy pomocy zjednanych sobie braci Sebastiana i Adriana Minorów z Przybysławic w parafii Otwinów przeprowadził przed sądem w Zatorze wywód szlachectwa. Wdał się jednak w ostry spór z biskupem krakowskim Franciszkiem Krasieńskim, kwestionując m.in. jego prawo do zwierzchności nad Pogonią, aż doszło do tego, że w roku 1575 został z Pogoni usunięty. Nie odzyskały tej wsi także dzieci Klajnera-Minora (miał ich dziesięcioro), mimo że po śmierci ojca podjęły w roku 1582 takie starania i zwierzchności biskupiej już nie kwestionowały⁵².

Zapis na wsi Małobądź uzyskał w roku 1545 od Jerzyka Ujejskiego mieszczanin krakowski Jan Wadian. Trudno jednak przypuszczać, aby mieszkał on tam na stałe, podobnie jak inny ze stołecznych patrycjuszy, młodszy o dwa pokolenia właściciel Dobieszowic – Walerian Montelupi⁵³.

Zjawisko nabywania ziemi w księstwie siewierskim przez mieszczan upowszechniło się dopiero w następnym stuleciu i objęło kręgi szersze niż stołeczny patrycjat. Własność mieszczańską miała tam jednak charakter epizodyczny, tzn. kolejni mieszczanie traktowali wtedy zwykle Siewierz jako etap na drodze do szlachectwa w Koronie.

Z przedstawionego przeglądu widać, że szlachta siewierska stanowiła niewielką, ale wewnętrznie zróżnicowaną grupę, tak pod względem majątkowym, jak i w sensie pochodzenia. W XVI w. doszukałem się tam 178 osób, ale przypuszczać należy, że było ich więcej. Osoby te należały do 63 różnych rodzin. W ich rękę pozostawało (nie licząc Krystyna z Kozieglów) 37 wsi. Znaczniejsze osoby – Jarocki, Palczowscy, Frydrychowski – nie mieszkali w księstwie zapewne na stałe. Stosunki własnościowe w grupie szlachty osiadłej w Siewierzu od pokoleń przedstawiały się skromniej niż dla całej tej grupy społecznej. Spośród stałych mieszkańców większość dysponowała niewielkim majątkiem. Aż 70 osób siedziało na jednej wsi lub jej części. Najbogatsi zaś posiadali najwyżej 3 osady i w żaden sposób z ówczesną szlachtą małopolską równać się nie mogli. Stąd z jej strony spotykali się z lekceważeniem, wspartym jeszcze dodatkowo zawiścią o to, że szlachta siewierska nie podlegała polskiemu sądom, ani nie uczestniczyła w pospolitym ruszeniu. W. Nekanda Trepka, wyrażając zapewne ogólną opinię, napisał, że „Siewierzanie nie są szlachta polska”⁵⁴. Nie stacjonowały tam również, z małymi wyjątkami, wojska Rzeczypospolitej w okresie zimowym.

Wydaje się, że istotnym powodem odpływu starych rodów do Korony był atrakcyjny dla nich rozwój przywilejów szlachty polskiej. Siewierscy nobile nie mieli takiej pozycji ekonomicznej i politycznej, jaką zdobyła w XVI w. szlachta koronna. Wprawdzie ustawodawstwo koronne znalazło odbicie w prawodawstwie księstwa siewierskiego, ale pierwszy przywilej wydał dopiero biskup Andrzej

⁵² AMetr., Ep., t. 30, s. 282; AKap., Acta actorum, t. 7, s. 255v.

⁵³ BPAN, Siew., s. 141; AMetr., Of., t. 116, s. 1092.

⁵⁴ LCham., nr 1834.

Zebrzydowski w roku 1552. Natomiast siewierskie *Nihil novi* wystawił biskup Franciszek Krasiński w roku 1574, sześćdziesiąt lat później niż w Rzeczypospolitej. Kolejne przywileje (w 1625 roku i latach następnych) zwiększyły nieco uprawnienia szlachty⁵⁵. Lecz biskupi prowadzili nadal protekcyjną politykę względem miast, zwłaszcza w dziedzinie propinacji, walczyli też z siedzącymi po szlacheckich wsiach rzemieślnikami – partaczami.

Na zakończenie wypada dodać, że zająłem się w tym artykule jedynie szlachtą osiadłą. Po księstwie kręciło się zapewne wiele trudno uchwytnych źródłowo gołoty miejscowej i przybyszów, szukających jak wszędzie łatwiejszego chleba. Nie zajmuję się tu również posesorami kilkunastu biskupich i innych sołectw, a także z tej grupy rekrutowała się nowa szlachta siewierska. Przykładem niech będzie sołtys klasztornej wsi Milowice Fryderyk Paczek nobilitowany jako pierwszy przez biskupa w roku 1595⁵⁶. I te właśnie nobilitacje były furką do łatwiejszego szlactwa, ale już w czasach późniejszych. Wydaje się zatem, że panująca w Rzeczypospolitej opinia o szlachcie siewierskiej była w pełni uzasadniona.

⁵⁵ H. Polackówna, *op. cit.*, s. 29–39; a ostatnio A. Nowakowski, *Dzieje ustroju i prawa księstwa siewierskiego*, Białystok 1992, s. 48.

⁵⁶ AMat., Ep., t. 32, s. 199; zob. też: Z. Noga, *Przybysze wśród osiadłej szlachty siewierskiej w XVII wieku*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” nr 167. Prace Historyczne XVII, 1995, s. 33–43; Tenże, *Sołtysi w księstwie siewierskim w dobie nowożytnej*, [w:] *Miscelanea Historico-Iuridica Bialostocensia*, pod red. P. Fiedorczyka i A. Nowakowskiego, Białystok 1995, s. 87–104.

Aneks

SZLACHTA SIEWIERSKA W XVI W.

objaśnienia: c. = córka. cz. = część. s. = syn, krak. = krakowski, pleb. = pleban, siew. = siewierski, ur. = urodzony zm. = zmarł[a], wzm. = wzmiankowany

WŁAŚCICIEL	HERB	WŁASNOŚĆ	UWAGI
Bludowski Kasper	Oksza?	Dobieszowice	zm. 1557
Bleszyński Stanisław		Kamienica (kuźnica), od 1593	
Brenner Hieronim		Pogonia, 1543	złotnik krak.
Bruntalski Bernard		Siemonia, cz. 1517	
Hynek		Dobieszowice, Pyrzowice, Tapkowie. (do 1533)	
Mikołaj		Siemonia, cz. do 1517	
Bujakowska Anna		Wojkowice Kościelne, cz. 1538	mieszczka z Kozięglów
Bujakowski Malcher		Wojkowice Kościelne, cz. 1540–45	
Chrzastowski Florian	Kościeszka	Dobieszowice, Pyrzowice, Tapkowie, (1494 i n.)	z Zaleszan
Czeszowski Aleksander	Stamberk		wzm. 1591
Andrzej		Mysłów. cz. 1528–74	
Biernat		Mysłów. cz.	zm. przed 1520
Biernat		Mysłów. cz. do 1542	
Biernat			wzm. 1591
Filip		Mysłów, cz.	zm. przed 1528
Franciszek		Mysłów. cz.	zm. przed 1540
Kasper		Mysłów, cz. 1520	
Sebastian			wzm. 1591
Wincenty		Mysłów. cz. od 1591	
Wojciech		Mysłów, cz. od 1591	
Dąbski Hieronim		Dąbie, cz. 1583. 1585; Sadowie, cz. 1591	
(Gołąski) Jan	Stamberk	Dąbie, cz. 1525. 1544; Malinowice, cz. do 1537 Gołąsza, cz. 1541; Góra, cz.	
Jan		Dąbie, cz. 1583–85, Sadowie, cz., Góra, cz.	
(Gołąski) Mikołaj		Dąbie, cz. Gołąsza, cz., 1522; Malinowice, cz.	zm. przed 1524, sędzia ziemski siew.
Mikołaj			zm. 1541–45
Mikołaj			wzm. 1591
(Gołąski) Stanisław		Dąbie, cz. do 1524, Malinowice, cz., do 1524 Góra, cz., od 1524	zm. przed 1539
Finser		Będusz, cz. przed 1602	mieszczanin krak.
Frydrychowski Jan		Sadowie, 1583	podstarości zatorski

Gołąski Gabriel	Stamberk	Gołąsza. cz. do 1522; Dąbie. cz. od 1542 Malinowice. cz.	bratanek Jana. Mikołaja i Stanisława Dąbskich
Jakub		Gołąsza. cz.	zm. przed 1522, ojciec Gabriela
Grot Stanisław		Wojkowice Kościelne. cz. 1520, 1527	
Grotkowski Jan		Grodków. cz., 1540, Psary. cz. 1541	zm. przed 1542
Jan		Grodków. cz. Psary. cz.	zm. przed 1575
Jan		Małobądz. cz. od 1587	s. Jana
Michał		Grodków. cz. Psary. cz.	wzm. 1541
Gutowski Mikołaj		Tuliszów, 1569	
Jarocki Krzysztof	?	Dobieszowice, Pyrzowice, Tapkowice (1533-37)	
Stanisław	Rawa	Pogonia, od 1502	z Jaroszyna, starosta siew.
Kamiński Jan	Wieniawa	Będusz, Żeliszewice, 1524, 1534	z Aleksandrowic
Kmita Jan	Szreniawa	Dziewki, 1568	teść Mik. Dębskiego
Kościelnik Hieronim		Wojkowice Kościelne. cz. 1574	
Jan		Wojkowice Kościelne. cz. 1595	
Kozieglowski Krystyn	Lis	Kozieglowy, Cynków, Gniazdów, Gężyn, Kozieglówki, Krusin, Lgota, Markowice, Mysłów, Siedlec, Winowno, Wojsławice (do 1519)	
Kralicka Marusia		Dobieszowice (młyn), 1534	teściowa S. Jarockiego
Małogoski Maciej		Gołąsza. cz., Malinowice. cz.	pisarz zamkowy siewierski, zm. przed 1541
Marsz Jakub	Noga	Strzyżowice. cz., 1531	
Maciej Stary		Strzyżowice. cz., 1522, 1524	
Mikołaj		Strzyżowice. cz. 1522, 1542	
Paweł		Strzyżowice. cz. 1524	
Stanisław		Strzyżowice. cz. 1530	
Szczęśny		Strzyżowice. cz. 1542	
Michałkowska Barbara		Małobądz. cz. od 1587	c. sędziego bytom.
Mikołasz Jędrzej		Mysłów. od 1542	kuźnik z Porąbki, jego zstępni nosili nazwisko Porębski
Mirzowski Franciszek	Gryf		zm. 1515–18
Gabriel			
Jurek			
Mikołaj		Chruszczobród, Mirzowice (do 1523) Pieńczyce, Koclin (od 1534); Bobrowniki, Biemacice (w zestawie, od 1544)	
Stanisław			wzm. 1529

Molski Jakub		Pogonia (1572–90)	starosta siewierski, mieszczanin krak.
Montelupi Walerian		Dobieszowice, 1610	mieszczanin krak.
Myszkowski Czech	Pilawa	Myszkowice, cz. od 1524	mieszczanin krak.
Jan		Wojkowice Kościelne (kuźnica 1595)	s. chłopski
Joachim		Wojkowice Kościelne (kuźnica 1595)	s. chłopski
Mikolasz	Pilawa	Myszkowice, cz., 1523. 1524	
Stanisław		Wojkowice Kościelne (kuźnica 1595)	s. chłopski
Zygmunt	Pilawa	Myszkowice, cz.	zm. przed 1524
Nieszkowski Sebastian		Golaśza, Sadowie, Zawada (po 1580)	podstarości siewierski
Stanisław		Golaśza, Sadowie, Zawada (do 1617)	
Ossowski Jan		Pogonia, cz. 1544	zięć Brennera
Ozarowski Adam	Pilawa	Bobrowniki, cz., 1580	
Kasper		Bobrowniki, cz., 1580. Grodków, cz. Psary, cz.	
Krzysztof		Bobrowniki, cz. 1580	
Jan		Bobrowniki, cz. 1580	
Mikołaj		Sączów, cz., 1560	
Stanisław		Bobrowniki, Sączów, cz.	zm. 1580
Stanisław		Sączów, cz. 1598	
Wacław		Bobrowniki, cz. Sączów, cz. (1580, 1598)	
Palczowski Jan	Orla	Małobądz, cz. (1587, 1590)	
Krystyn		Małobądz, 1596	
Sebastian		Małobądz, cz. 1580	
Zygmunt		Sadowie, Zawada, 1580	sędzia zatorski
Pelka Jan		Będusz, Trzebisławice, cz. (1524)	z Wierowej
Jerzy		Grodków, Psary, do 1620	z Rudzieńca
Piotrowski Maciej		Cynków (w zastawie, do 1521)	starosta siewierski
Podczaszy Jan		Chruszczobród, Mirzowice	zm. przed 1590
Sebastian		Chruszczobród, cz.	pleban w Chruszczobrodzie, zm. 1590
Stanisław		Chruszczobród, Mirzowice (od 1528)	kuźnik
Pogórski Bieniasz		Małobądz, cz., 1517	
Daniel		Małobądz, cz., 1540	
Gabriel		Małobądz, cz., 1540	
Pszczolecki Jakub		Wojkowice Kościelne (w zastawie, od 1520)	
Jan		Małobądz, od 1587	
Rambieski Stanisław		Będusz, Żeliszawice (od 1534)	
Wawrzyniec		Będusz, Żeliszawice, od 1570	
Rogojski Grzegorz			
Jan	Strzemie	Gawszyce, Rogoźnik	ur. 1483, zm. 1577
Jan		Gawszyce, Rogoźnik, cz. (1528)	
Jan		Małobądz, cz.: Rogoźnik, cz. (od 1587)	

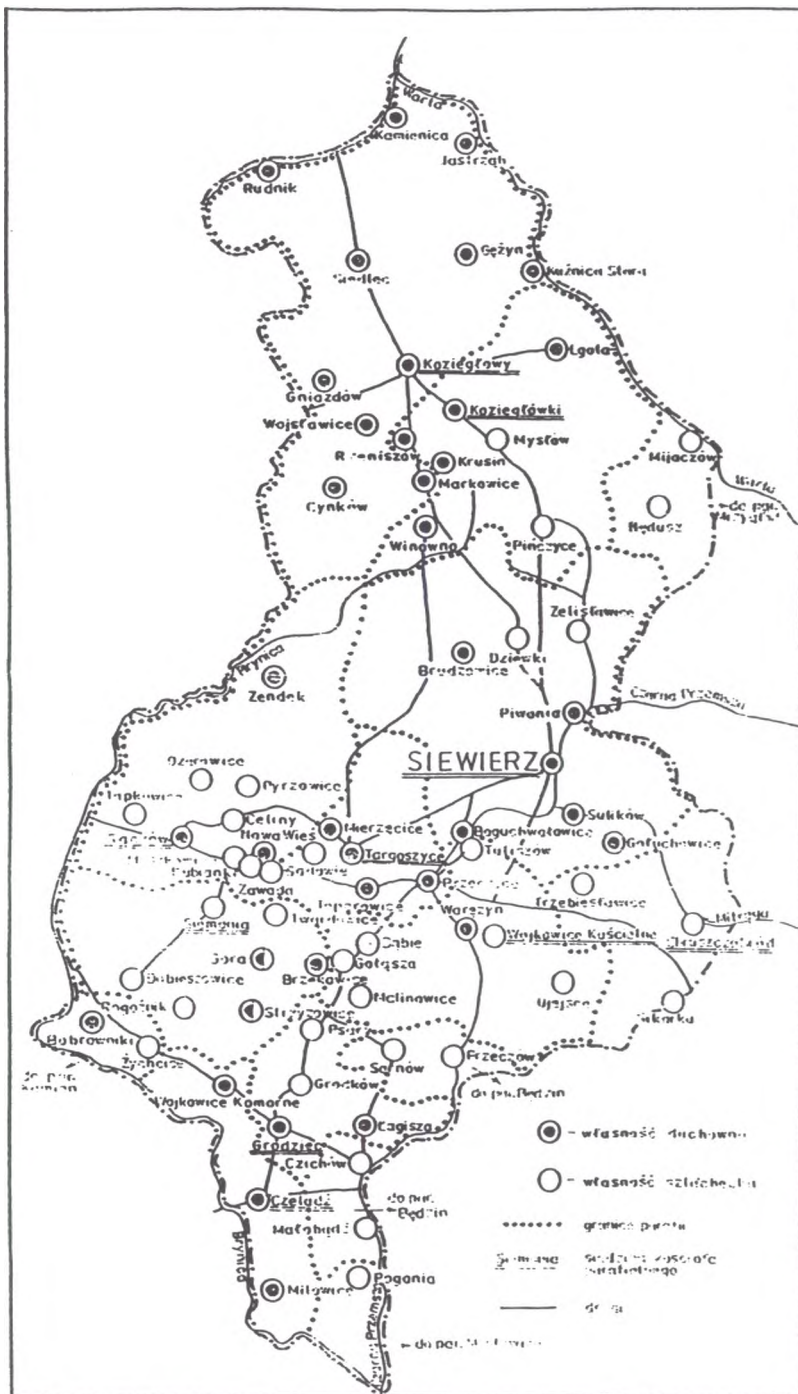
Jan		Rogoźnik, cz. 1612	s. Kaspra
Kasper		Rogoźnik, cz.: Sarnów (1613)	
Krzysztof		Rogoźnik cz.. Gawszyce, cz. (do 1529)	
Mateusz			wzm. 1577
Mikołaj		Rogoźnik, cz.. Gawszyce cz. (do 1529)	
Stanisław		Rogoźnik, cz. 1613	
Wacław			wzm. 1577
Walenty			wzm. 1577
Rupniowski Stanisław		Malinowice, cz. od 1524	
Rzuchowski Balcer		Wojkowice Kościelne, cz. 1580	
Jakub		Wojkowice Kościelne, cz. 1560, 1574	
Sadowski Adam	Pilawa	Gołąsza, cz., Malinowice. cz., do 1539	
Daniel		Gołąsza, cz., Malinowice, cz., od 1539	
Hieronim		Dziewki, cz., do 1521	podstarości siew.
Jan		Sadowie, cz.. do 1528; Dziewki, cz., od 1521	
Stanisław		Sadowie, cz., 1522	
Sarnowski Adam		Sarnów, cz., 1554	
Jarosław		Sarnów, cz., 1521, 1554; Malinowice, cz., 1524	
Joachim		Sarnów, cz., 1591: wójtostwo w Koziegłowach	
Krzysztof		Małobądz, cz., 1587	
Olbrycht		Małobądz, cz., 1587	
Siemuński Baltazar	Nowina	Siemonia, cz., 1524, 1541; Sączów, Żychcice, 1534; Bobrowniki, cz., od 1537; Korzystki, 1541	sędzia ziemski siew.
Jan		Bobrowniki, połowa	zm. przed 1536
Jan		Siemonia, cz., 1576, Sikorka, cz., 1582, Małobądz, cz., od 1587	ur. 1526, zm. 1603
Kasper		Bobrowniki, cz., od 1537	ksiądz, zm. 1567
Kasper		Ujejsce, 1605	starosta siewierski
Malcher		Siemonia, cz.	franciszkanin, pleb. w Siemonii, zm. 1601
Malcher		Siemonia, cz.; Sączów, cz.; Korzystki, cz.; Żychcice, cz.	zm. przed 1533
Piotr		Małobądz, cz.; Sączów, cz. (1596)	sędzia ziemski siew.
Stanisław		Siemonia, cz., 1576, Żychcice, cz. 1580	
Skidzińska Katarzyna		Grodków, 1594; Bobrowniki, do 1619	zm. przed 1621
Sulikowski Jan		Boguchwałowice, cz., do 1537	

Jan		Boguchwałowice, cz.	
Mikołaj		Sulików, cz.; Boguchwałowice, cz.	
Piotr		Boguchwałowice, cz. do 1530	
Stanisław		Boguchwałowice, cz. do 1537	
Starzyńska Anna		Biernacice, do 1539	siostra Jerzyka Ujejskiego
Szkłotowski Adam		Sarnów, cz. 1543	
Jarosław		Sarnów, cz. 1538; Malinowice, cz. 1540	
Szczęśny		Sarnów, cz. do 1538	
Śladkowski Jakub		Boguchwałowice, 1537-1543	starosta lipowiecki
Tarnawski Jan		Bobrowniki, 1537, 1538	
Twardowski Krzysztof	Rogała	Boguchwałowice, cz., od 1526, Twardowice, cz., 1518, Sadowie, cz., od 1528, Trzebisławice, do 1544	
Krzysztof		Trzebisławice, od 1544	wnuk Krzysztofa
Jan		Twardowice, cz. 1518	brat Krzysztofa
Jan			ur. 1546, zm. 1608
Mikołaj			wzm. 1529
Tymiński Walenty		Małobądz, cz. 1596; Będusz, cz. 1599; Żeliszawice, 1599	pisarz klucz. siew.
Ujejski Filip	Nowina	Ujejsce, cz., 1538; Koclin, Pieńczyce, 1538–89	
Franciszek		Chruszczobród, cz., Trzebisławice, cz.	zm. przed 1537
Hieronim		Sikorka, cz., 1517; Ujejsce, cz., do 1527	
Jakub			wzm. 1537–45
Jan		Ujejsce, cz., 1521; Chruszczobród, cz., Mirzowice, cz. 1523–27	
Jerzyk		Pogonia, cz. 1521–28; Sarnów, cz., 1521, 1543; Bobrowniki i Biernacice (od 1539), Małobądz, cz. 1540	
Mateusz			
Mikołaj			zm. przed 1523, sędzia ziemski siewierski
Mikołaj		Trzebisławice, cz., 1578, 1587	
Stanisław		Ujejsce, cz., 1521; Koclin, Pieńczyce, od 1524 w zastawie, nabył w 1534	
Wadian Jan		Małobądz, od 1545	mieszczanin krak.
Wojkowski Biernat	Nowina	Wojkowice Kościelne, cz., 1527	
Jan		Wojkowice Kościelne, cz. 1521, 1543; Góra, cz. do 1524; Samów, cz., 1541	
Mikołaj		Wojkowice Kościelne, cz.	

Mikołaj		Wojkowice Kościelne, cz.	
Walenty		Wojkowice Kościelne, cz., 1595	
Wyleżyński Jan	Trzaska	Będusz, cz., Żeliszawice, cz. 1599	
Mikołaj		Będusz, cz., Żeliszawice, cz. 1599	
Wincenty		Będusz, cz., Żeliszawice, cz. 1599	
Zagórski Andrzej	Nowina	Psary, cz.	zm. przed 1538
Baltazar		Sarnów, cz. 15 i 8	
Klimunt		Sarnów, cz., od 1543; Dębie, cz., od 1542; Malinowice, cz., od 1542; Psary, cz., do 1521	
Jan		Sarnów, cz., 1578	
Melchior		Sarnów, cz., 1578	
Mateusz		Sarnów, cz., 1578	
Mikołaj		Sarnów, cz.	zm. przed 1524
Mikołaj		Sarnów, cz.,	zm. przed 1543
Stanisław		Psary, cz., do 1541; Sarnów, cz., 1538	zm. po 1543
Zygmunt		Sarnów, cz., 1578	
Żeromska Anna		Dziewki, 1594	
Żychetka Stanisław		Bobrowniki, Żychcice, cz., 1521–30	

ZIEMIA SIEWIERSKA W POŁOWIE XV W.

KSIĘSTWO SIEWIERSKIE W POŁOWIE XVII W.